

Keskeiset muutosehdotukset jätelakiin ja niiden vaikutukset kuntien jätehuoltotoimintaan

171/03.00/2020

YLKV 02.06.2020 § 68

Lisätiedot:

ympäristöpäällikkö Anna-Lena Granlund-Blomfelt, puh. 050-323 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Ympäristöministeriö on 28.4.2020 asettanut nähtävillä luonnoksen hallituksen esitykseksi jätelain muuttamisesta. Esityksen valmistelu on ollut tarpeen EU:ssa hyväksytyjen uusien jätealan säädösten täytäntöön panemiseksi sekä nykyisen hallituksen ohjelman toteuttamiseksi. Esityksen taustalla on myös kansallisia jätelainsäädännön kehittämistarpeita.

EU:n jätedirektiivien tavoitteet ovat niin vaativia, ettei nykyisillä toimintatavoilla voida enää jatkaa. Muutosten myötä kunnan rooli keskeisenä kierrätyksen lisäämiseen vaikuttavana tahona korostuisi. Lakiehdotus antaisi kunnalle mahdollisuuden ottaa käyttöön monipuolisen valikoiman kierrätyksen edistämisen ohjaukskeinoja. Ehdotus on usean eri sidosryhmänäkemyksen perusteella luotu monitahoinen kompromissi, jossa kuitenkin fokusksessa on ollut luoda kotitalouksille mahdollisimman yksinkertainen ja helppo järjestelmä.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa kiertotaloutta Suomessa sekä tehostaa jätehierarkian (etusijajärjestys) noudattamista ja lisätä materiaalien resurssitehokasta käyttöä sekä kierrätystä. Tavoitteena olisi, että yhdyskuntajätteestä valmisteltaisiin uudelleenkäyttöön tai kierrätettäisiin

- 55 painoprosenttia vuonna 2025,
- 60 painoprosenttia vuonna 2030 ja
- 65 painoprosenttia vuonna 2035.

Lausuntoja on pyydetty **2.6.2020** mennessä ja lyhyen lausuntoajan takia kuntien mielipidettä on pyydetty pääsääntöisesti Suomen Kuntaliiton kootavan lausunnon kautta. Myös Helsingin seudun ympäristöpalvelut-kuntayhtymä HSY:ltä on erikseen pyydetty lausuntoa esityksen osalta. Todetakaan, että HSY:n hallitus toimii pääkaupunkiseudun jätehuoltoviranomaisena.

Hallituksen esitys on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi 09/2020. Direktiivit on saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä 5.7.2020 mennessä.

Ympäristötoimi on koonnut yhdyskuntavaliokunnalle yhteenvedon jätelain keskeisimmistä muutosehdotuksista. Kooste on tehty ensisijaisesti Suomen Kuntaliiton kunnille tekemään taustamuistion sekä tiivistelmään "Keskeiset *muutosehdotukset jätelakiin ja niiden vaikutukset kuntien jätehuolto-*

toimintaan" pohjalta (löytyvät oheismateriaalina luottamushenkilöiden extranetista).

Keskeisimmät kuntien toimintaan vaikuttavat jätelain muutosehdotukset

Keskeisimmät ehdotetut muutokset voidaan jakaa kolmeen merkittävimpään osakokonaisuuteen, jotka ovat

1. Kierrätykseen kerättävien jätteiden erilliskeräysvelvoitteiden minimimita-
son säätäminen jäteasetuksella. Tähän saakka kiinteistökohtaiset ke-
räysvelvoitteet on määritelty kuntien jätehuoltomääräyksissä eikä Suo-
messä ole ollut yhtenäistä linjaa em. asian osalta.

- o Kunnan olisi järjestettävä seuraavien *asumisessa* syntyvän jätteen erilliskeräys taajamissa vähintään *viiden huoneiston* kiinteistöiltä 2 vuotta jätelain voimaantulosta (arvio 1.1.2023 lukien).
 - pienmetallin ja biojätteen erilliskeräys ja kierrätys
 - yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa kuitu*, la-
si-, metalli- ja muovipakkausjätteen erilliskeräys.

*(HSY:n nykyisissä jätehuoltomääräyksissä tämä velvoite on jo huo-
mioitu ja se astuu voimaan pääkaupunkiseudulla 1.1.2021 lähtien).*

*paperi, kartonki, pahvi

- o Yli 10 000 asukkaan taajamissa jokaiselle kiinteistölle tulee viimeis-
tään 3 vuotta jätelain voimaantulosta (arvio 1.1.2024 lukien)
 - asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräys
 - kotikompostointi sallitaan vaihtoehtona

*(Tällä hetkellä biojätteen keräys tai kompostointi on HSY:n alueella
vapaaehtoista niillä kiinteistöillä, jossa biojätettä syntyy vähemmän
kuin 50 kg (1.1.2021 lähtien 25 kg) viikossa.)*

- o Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteille erilliskeräys
tulisi järjestää jokaiselta taajamassa tai asema- tai yleiskaavoitetulla
palvelu-, matkailu- tai työpaikka-alueella sijaitsevalta kiinteistöltä
viimeistään 1 vuosi jätelain voimaantulosta (arvio 1.1.2022 lukien),
jos jätteitä syntyy asetukseen *määritettyä viikoittaista kilorajaa*
enemmän
 - muu biojäte kuin puutarha- ja puistojäte 10 kg, (50/25 kg)
 - kuitupakkausjäte 5 kg, (50/25 kg)
 - muovipakkausjäte 5 kg, (vapaaehtoinen/25 kg)
 - lasipakkausjäte 2 kg, (50/25 kg)
 - metallipakkausjäte ja pienmetalli 2 kg (50/25 kg)

*(Suluissa HSY:n alueella nykyiset sekä 1.1.2021 voimaan astuvat
viikoittaiset kilorajat. Ehdotetun muutoksen kautta kierrätysvelvoite
astuisi voimaan vielä useampaan kaupungin toimipisteeseen.)*

- o Kunnan olisi tarvittaessa yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa järjestettävä alueellisia vastaanottoaikoja useille muille jätelajeille, kuten nykyisinkin jo järjestetään (jäteasemat/pienjäteasemat). Lisänä tähän ehdotettaisiin velvoittavana *tekstiilijätteen* alueellista erilliskeräystä vuoden 2023 alusta lukien

(Tämä velvoite hoidetaan HSY:n alueella jo nyt ns. Sorttiasemien kautta, tekstiilijätteen keräys lisäyksenä.)

2. Kunnan järjestämisvastuulla olevien kiinteiden jätteiden kuljettamisessa ehdotetaan nykyisen *kaksoisjärjestelmän lakkauttamista* ja siirtymistä kaikissa kunnissa kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Nykyinen jätekuljetuksen kaksoisjärjestelmä on antanut kunnalle mahdollisuuden tietyn edellytyksin päättää, että jokainen kiinteistön haltija tilaa itse jätteen kuljetuksen.

Jos kunnassa on muutettavan jätelain voimaan tullessa käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on siirryttävä viimeistään

- sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta viiden (5) vuoden kuluessa lain voimaantulosta (arvio v. 2026) ja
- muiden kiinteiden yhdyskuntajätteen (hyötyjätteet) osalta viimeistään kahden (2) vuoden kuluessa lain voimaantulosta (arvio v. 2023).

Saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetukseen ehdotetaan jäävän kaksoisjärjestelmä, tosin hieman muutetuin kriteerein. Kunta voisi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä päättää, että kiinteistön haltijan on järjestettävä kuljetus.

Ehdotuksen mukaan kunnan tulisi huolehtia pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksista osallistua tarjouskilpailuihin. Jätekuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain erityisen painavista syistä.

(HSY huolehtii toimialueellaan jo nyt asumisessa syntyvän sekä muiden vastuulleen kuuluvien toimijoiden seka- ja biojätteen, kiinteistöllä erilliskerättyjen pakkausjätteiden jätteenkuljetuksesta ja sekä sako- ja umpikaivolietteen tyhjennyksestä.)

3. Kunnille ja pakkausten tuottajille säädettävä velvoite järjestää pakkausjätteiden keräys yhteistoiminnassa siten, että pakkausten tuottajat vastaavat vähintään 80 % koko pakkausjätehuollon (ml. keräys, kuljetus, käsittely ja tuottajien alueelliset vastaanottoaikat) kustannuksista. Tuottajat ja kunnat veloitettaisiin sopimaan korvauksista, jotka tuottajat maksavat kunnille pakkausten kiinteistökohtaisesta erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Pakkausten tuottajien ja kuntien olisi tehtävä pakkausjätteen erilliskeräystä koskeva sopimus yhteistoiminnasta ka kustannusten korvaamisesta viimeistään

30.6.2021. mutta sopimuksen mukaisia korvauksia olisi maksettava 1.1.2023 alkaen.

(HSY on jo aikaisemmin tehnyt Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n kanssa yhteistyösopimuksen siitä, että HSY:n toimialueella RINKI Oy kerää pakkausjätteet alueellisten kierrätyspisteiden kautta (ns. RINKI ekopisteet) ja HSY:n järjestämistä vastuulle kuuluu kiinteistöjen erilliskerätyn pakkausjätteen keräys. Tämän lisäksi HSY kerää pakkausjätettä omilla Sorttiasemillaan. HSY toimittaa erilliskerätyn pakkausjätteen tuottajayhteisöjen järjestämiin alueterminaaleihin.)

Muita muutoksia jätelakiin ja sen nojalla annettaviin asetuksiin:

Kuntavastuun ulkopuolisten julkisten toimijoiden asetustason velvoitteet

Myös kuntavastuun ulkopuolisten julkisten toimijoiden, kuten valtion ja seurakuntien, toiminnassa ja elinkeinotoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen erilliskeräykseen säädettäisiin ensimmäistä kertaa *asetustason velvoitteet*. Em. toimijoiden tulisi järjestää bio- ja pakkausjätteiden sekä pienmetallijätteen erilliskeräys asetukseen määriteltyjen kilorajojen perusteella (kuten kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa) jokaiselta taajamassa tai asemalta yleiskaavoitetulla palvelu-, matkailu- tai työpaikka-alueella sijaitsevalta kiinteistöltä viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta (arvio 1.1.2022).

(Katso nykyvaatimukset kohdalta 'Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteille erilliskeräys')

Pakkausjätteiden kierrätystavoitteet sekä pakkauslajikohtaiset kierrätystavoitteet

Lakiehdotuksen mukaan pakkausjätteen kierrätystavoite tulee viimeistään 1.1.2025 olla 65 painoprosenttia ja 70 prosenttia viimeistään 1.1.2030 pohjautuen eri laskentamenetelmään kuin nykyisiin. Lisäksi asetettaisiin seuraavat pakkauslajikohtaiset kierrätystavoitteet.

- kuitu 75 painoprosenttia 2025 ja 80 painoprosenttia 2030
- puu 25 painoprosenttia 2025 ja 30 painoprosenttia 2030
- lasi 70 painoprosenttia 2025 ja 75 painoprosenttia 2030
- rautametalli 70 painoprosenttia 2025 ja 75 painoprosenttia 2030
- alumiini 70 painoprosenttia 2025 ja 80 painoprosenttia 2030
- muovi 50 painoprosenttia 2025 ja 55 painoprosenttia 2030

Pakkausjätteiden alueelliset vastaanotto- ja kierrätyspaikat (ns. RINKI ekopisteet)

Kiinteistökohtaisten kerättävien jätteiden erilliskeräysvelvoitteiden takia pakkausjätteiden alueellisten vastaanotto- ja kierrätyspaikkojen (ns. Rinki ekopisteet) käyttöaste tulee vähenemään/pienentymään. Näin ollen pakkausjätteiden alueelliset vastaanotto- ja kierrätyspaikat vähenevät n. 1000 kappaleeseen nykyisistä 1850. Tuottaja veloitettaisiin järjestämään alueellisia vastaanotto- ja kierrätyspaikkoja alueittain tasapuolisesti huomioon ottaen väestötiheys ja alueella järjestetty pakkausjätteen erilliskeräys kiinteistöiltä. Muovipakkausten vastaanotto-

paikkojen määrä nostettaisiin ehdotuksen mukaan kaksinkertaiseksi nykyisestä, eli 1000 kappaleeseen.

Tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vähimmäisvaatimuksia

Tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vähimmäisvaatimuksia lisättäisiin ja täsmennettäisiin. Tuottajayhteisöjen olisi taattava tuottajille mahdollisuus hoitaa eri tuotteita koskevat tuottajavastuuvuorotensa *yhden toimijan kautta*. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan tulisi kattaa kaikki pakkausmateriaalit. Lisäksi uusilla säännöksillä pyrittäisiin saamaan kansainvälistä etäkauppaa harjoittavat toimijat osallistumaan tuottajavastuujärjestelmiin.

Kirjanpito-, tiedonanto- ja valvontavelvoitteita

Jätelaisissa ja sen nojalla säädettävissä asetuksissa säädettäisiin myös uusista jätteistä ja jätehuoltoa koskevista kirjanpito-, tiedonanto- ja siirtoasiakirjavelvollisuuksista, jotka kohdentuvat jätteen tuottajiin ja käsittelijöihin. Tavoitteena on mm. siirtyä sähköiseen siirtoasiakirjamenettelyyn. Siirtoasiakirjan tiedot tulisi toimittaa sähköisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Jätehuollon toimijoita valvoville kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille aiheutuu mahdollisen lakimuutoksen kautta lisätyötä muun muassa ehdotettujen erilliskeräysvelvoitteiden noudattamisen valvonnasta, uusista velvoitteista tiedottamisesta, neuvonnasta sekä toiminnanharjoittajien raportointitietojen tarkastamisesta ja hyväksymisestä tietojärjestelmään.

Kauniaisten kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen mahdolliset näkemykset ja lausunnot lakimuutoksesta:

Kuntaliitto valmistelee lausuntoa asiasta ja on todennut, että kunnat voivat esittää heille lakiehdotukseen ja sen toimenpanoon liittyviä näkemyksiä **26.5.2020** mennessä. Koska tämä määräaika on umpeutunut, tulisi yhdyskuntavaliokunnan mahdolliset näkemykset lähettää lausuntona suoraan Ympäristöministeriölle.

Ympäristöpäällikkö on tutustunut lakimuutosehdotukseen sekä Kuntaliiton toimittamaan taustamateriaaliin eikä ole katsonut aiheelliseksi esittää näkemyksiä Kuntaliitolle heidän lausuntoaan varten. Ympäristöpäällikkö ei myöskään ole katsonut aiheelliseksi, että yhdyskuntavaliokunta antaisi erillistä lausuntoa Ympäristöministeriölle. Nyt esitetty lakimuutos tulee ilmeisesti aiheuttamaan vähemmän muutoksia HSY:n toimialueen jätehuoltotoimintaan, kuin joidenkin muiden alueiden vastaavaan toimintaan. Jäteasetukseen sisältyvät velvoitteet (esim. jätteiden erilliskeräyksen minimitason säätäminen) voidaan katsoa edistävän asetettuja kierrätystavoitteita sekä vähentävän alueellisia eroja.

Lisätietoja jätelainsäädännön uudistuksesta löytyy

www.ym.fi/jatesaadospaketti

YTJ

Yhdyskuntavaliokunta merkitsee jätelain muutosehdotukset tiedoksi ja päättää olla lausumatta jätelain ehdotetusta muutoksesta.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.